

Międzynarodowa Konferencja Naukowa

International Scientific Conference

Colloquia Gedanensia 15

Wolność

Od czego i do czego?

Freedom

From What and to What?

24–25 listopada/November 2023

Międzynarodowa Konferencja Naukowa

COLLOQUIA GEDANENSIA 15

Wolność – od czego i do czego?

Natura i zagrożenia

Od wolności fizycznej do wolności eschatycznej

Gdańsk, 24–25 listopada 2023

Program i abstrakty

International Scientific Conference

COLLOQUIA GEDANENSIA 15

Freedom – from What and to What?

Nature and Threats

From Physical Freedom to Eschatological Freedom

Gdańsk, 24–25 November 2023

Program and abstracts

Red. Grzegorz Szamocki, Przemysław Wiszniewiecki

Międzynarodowa Konferencja Naukowa
COLLOQUIA GEDANENSIA 15
Wolność – od czego i do czego? Natura i zagrożenia
Od wolności fizycznej do wolności eschatycznej
Gdańsk, 24–25 listopada 2023

International Scientific Conference
COLLOQUIA GEDANENSIA 15
Freedom – from What and to What? Nature and Threats
From Physical Freedom to Eschatological Freedom
Gdańsk, 24–25 November 2023

Organizacja /Organisation

Uniwersytet Gdański, Wydział Historyczny /University of Gdańsk, Faculty of History

Gdański Uniwersytet Medyczny, Wydział Nauk o Zdrowiu z Instytutem Medycyny Morskiej i Tropikalnej /Medical University of Gdańsk, Faculty of Health Sciences with the Institute of Maritime and Tropical Medicine

Uniwersytet w Lublanie, Wydział Teologiczny /University of Ljubljana, Faculty of Theology

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Wydział Teologiczny /Nicolaus Copernicus University in Toruń, Faculty of Theology

Gdańskie Seminarium Duchowne /Theological Seminary of Gdańsk

Komitety Organizacyjny /Organizing Committee

Grzegorz Szamocki, Uniwersytet Gdański /University of Gdańsk (Przewodniczący /President)

Przemysław Wiszniewiecki, Uniwersytet Gdański /University of Gdańsk (Sekretarz /Secretary)

Andrzej Basiński, Gdański Uniwersytet Medyczny /Medical University of Gdańsk

Ivan Platovnjak, Uniwersytet w Lublanie /University of Ljubljana

Wojciech Cichosz, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu /Nicolaus Copernicus University in Toruń

Adam Jeszka, Gdańskie Seminarium Duchowne /Theological Seminary of Gdańsk

Redakcja /Redaction

Grzegorz Szamocki

Przemysław Wiszniewiecki

Projekt plakatu /Styling of the Poster

Adam Jeszka

Rejestracja /Registration

Gdańsk 2023

Spis treści

Przedmowa	5
Foreword	6
Program	7
Gość specjalny /Special Guest	13
Abstrakty /Abstracts	14
Irena Avsenik Nabergoj, University of Ljubljana	15
<i>Love Overcomes Fear and Brings Freedom: The Courage of the Female Characters in the Parable of the Birth of Moses (Exodus 1:8-2:10)</i>	15
Andrzej Basiński, Gdański Uniwersytet Medyczny	16
<i>Wolność w medycynie i badaniach medycznych</i>	16
Krzysztof Basiński, Medical University of Gdańsk	17
<i>Can scientist do whatever they want? On the constraints on academic freedom in modern life sciences beyond research ethics</i>	17
Adam Bliźniuk, Uniwersytet Szczeciński	18
<i>„Nowe wyjście” w Iz, jako przejście z niewoli do wolności</i>	18
Predrag Dedeic, University Union-Nikola Tesla	19
<i>Spiritual values as a new corporate paradigm</i>	19
Wojciech Gajewski, Uniwersytet Gdański	20
<i>Paweł Apostoł: wolny w Chrystusie niewolnik Chrystusa</i>	20
Piotr Holajn, Gdański Uniwersytet Medyczny	21
<i>Wolny wybór pielęgniarki</i>	21
Adam Jeszka, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu	22
<i>Wolność jako zdolność do realizacji „egzystencjalnych możliwości” w filozofii José Ortegi y Gasseta</i>	22
Michał Kłósowski, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu	23
<i>Koncepcja wolności św. Tomasza z Akwinu w perspektywie współczesnej neuronauki</i> ..	23
Cezary Korzec, Uniwersytet Szczeciński	24
<i>„Służyć Egipcjanom” – „służyć Bogu” (por. Wj 14,12; 35,19): lud Boży smakuje wolności</i>	24
Dariusz Kruca, Zespół Szkół Katolickich im. św. Jana Pawła II w Gdyni	25
<i>Wolność w szkole. Na przykładzie działalności szkoły katolickiej</i>	25
Andrzej Kurnicki, Hult International Business School	26
<i>Freedom, Truth and Morality in Politics and International Relations</i>	26
Roman Marcinkowski, Uniwersytet Warszawski	28
<i>Ograniczenie wolności człowieka przez jego zniewolenie w świetle wybranych tekstów literatury rabinicznej</i>	28
Mikolaj Martinjak, University of Zagreb	29
<i>Cosmological freedom and the sons of knowledge</i>	29

Jacek Meller, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie	30
<i>Wolność i obowiązki pacjenta w sferze terapii i profilaktyki zdrowotnej. Granice interwencji władzy państwowej</i>	30
Andrzej Najda, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie	31
<i>Wolność służby apostołskiej na podstawie Listów św. Pawła</i>	31
Eva Novak Svetič, University of Ljubljana	32
<i>Pilgrimage as a Form of Liberation from the Shackles of the Past</i>	32
Jan Perszon, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu	33
<i>Wolność teologa w Kościele. Historia i terażniejszość</i>	33
Mateja Pevec Rozman, University of Ljubljana	34
<i>The Question of Human Freedom: to be Free from What and to What? Some philosophical considerations</i>	34
Ivan Platovnjak, University of Ljubljana	35
<i>Asceticism makes it possible to live freedom</i>	35
Erika Prijatelj, Hellenic College; University of Ljubljana	36
<i>From Distraction to Presence and Freedom from the Perspective of Contemplative Practice</i>	36
Javier Riutort Heredia, National University of Distance Education	37
<i>Freedom in the Bhagavad Gita through the yogas of jñana, bhakti and karma. Living waters for the Hindu-Christian dialogue</i>	37
María del Sol Romano, Ibero-American University Puebla	38
<i>Oppression and liberty in Simone Weil's philosophy of labor</i>	38
Ignacio Sánchez-Portillo, Universidad Francisco de Vitoria	39
<i>The question of freedom in the philosophy of Julian Marías</i>	39
Tadej Strehovec, University of Ljubljana	40
<i>Freedom of religion and freedom of expression in the age of hate speech</i>	40
Tone Svetelj, Hellenic College; Boston College.....	41
<i>Nicholas Berdyaev Metaphysics and Ethics of Freedom</i>	41
Grzegorz Szamocki, Uniwersytet Gdański	42
<i>Wyzwoleni Izraelici niewolnikami Boga</i>	42
Janusz Szulist, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu.....	43
<i>Priorytetowość osoby w społeczeństwie w nauczaniu Josepha Ratzingera/Benedykta XVI</i>	43
Wojciech Wasiak, Adam Mickiewicz University in Poznań	44
<i>Religious Freedom in the Speeches of Paul in Acts</i>	44
Przemysław Wiszniewiecki, Uniwersytet Gdański.....	45
<i>Silmarillion w świetle Biblii, Biblia w świetle Silmarillionu. Co o wolności mogą nam powiedzieć Eksodus z Amanu i Eksodus z Egiptu.</i>	45

Przedmowa

Colloquia Gedanensia, czyli „Rozmowy Gdańskie”, mają już swoją piętnastoletnią historię i tradycję. Jest to tradycja naukowej refleksji prezentowanej w wykładach i dyskusjach nad ważnymi tematami różnych aspektów i treści ludzkiego życia. W naszych kolokwiach patrzemy na te zagadnienia z perspektywy religijnej, filozoficznej, historycznej i praktycznej. Cechą Colloquia Gedanensia jest ich interdyscyplinarność. Ideą przyświecającą organizatorom jest jednak to, aby przy dostrzeganiu i naukowym roztrząsaniu całej złożoności świata i ludzkiego życia, i na tle rozmaitych aspektów funkcjonowania społeczeństw, narodów i państw, ukazać wartość myśli, kultury i cywilizacji chrześcijańskiej, ze wskazaniem na ich rolę w promowaniu w świecie miłości, dobra i pokoju.

Colloquia Gedanensia to debaty naukowe, krytyczne i odważne na tematy aktualne i ważne, nieunikające kwestii trudnych. Kolejne edycje konferencji odbywają się od samego początku pod auspicjami Wydziału Historycznego Uniwersytetu Gdańskiego i Gdańskiego Seminarium Duchownego. Z czasem w organizację tych naukowych spotkań włączyły się kolejne instytucje, mianowicie Wydział Nauk o Zdrowiu z Instytutem Medycyny Morskiej i Tropikalnej Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego, reprezentowany przez Profesora Andrzeja Basińskiego, Wydział Teologiczny Uniwersytetu w Lublanie, reprezentowany przez Profesora Ivana Platovnjaka, oraz Wydział Teologiczny Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, reprezentowany przez Księdza Profesora Wojciecha Cichosza, aktualnego dziekana tegoż wydziału.

Tematem tegorocznej konferencji jest „wolność”. Jak w latach ubiegłych chcemy spojrzeć na to ważne i ciągle aktualne zagadnienie w perspektywie biblijnej, filozoficzno-humanistycznej, medyczno-zdrowotnej, społeczno-kulturowej i teologicznej. Dwudniowy program obejmuje 30 wykładów w języku polskim (15) i angielskim (15), które wygłoszą naukowcy reprezentujący ośrodki naukowe z Polski (Gdańsk, Gdynia, Poznań, Szczecin, Toruń, Warszawa) i z zagranicy (Chorwacja, Hiszpania, Meksyk, Serbia, Słowenia, USA).

Tak licznym prelegentom bardzo serdecznie dziękuję za udział w naszych spotkaniach. Wszystkim życzę powodzenia w prezentowaniu swoich badań i przemyśleń, związanej z tym satysfakcji oraz wielu owoców dyskusji i wzajemnej naukowej wymiany.

Ks. Grzegorz Szamocki

Przewodniczący Komitetu Organizacyjnego

Foreword

Colloquia Gedanensia, or „Gdansk Conversations”, has had a fifteen-year history and tradition. It is a tradition of scientific reflection presented in lectures and discussions on important topics regarding various aspects and contents of human life. In our Colloquia we look at these issues from religious, philosophical, historical and practical perspectives. A feature of Colloquia Gedanensia is their multidisciplinary. The idea behind the meeting, however, is that while recognizing and scientifically considering the entire complexity of the world and human life, and against the background of various aspects of the functioning of societies, nations and states, to show the value of Christian thought, culture and civilization, with an indication of their role in promoting love, goodness and peace in the world.

Colloquia Gedanensia are scientific, critical and courageous debates on current and important topics, without avoiding difficult issues. Successive editions of the conference have been held since the very beginning under the auspices of the Faculty of History of the University of Gdansk and the Gdansk Theological Seminary. Over time, other institutions have joined in the organization of these scientific meetings, namely the Faculty of Health Sciences with the Institute of Maritime and Tropical Medicine of the Medical University of Gdansk, represented by Professor Andrzej Basinski, the Faculty of Theology of the University of Ljubljana, represented by Professor Ivan Platovnjak, and the Faculty of Theology of the Nicolaus Copernicus University in Torun, represented by Rev. Professor Wojciech Cichosz, the current dean of the faculty.

The theme of this year’s conference is „freedom”. As in previous years, we want to look at this important and current issue from biblical, philosophical-humanistic, medical-health, socio-cultural and theological perspectives. The two-day program includes 30 lectures in Polish (15) and English (15), which will be delivered by scientists representing scientific centers from Poland (Gdansk, Gdynia, Poznan, Szczecin, Torun, Warsaw) and abroad (Croatia, Mexico, Serbia, Slovenia, Spain, USA).

I would like to thank so many speakers for participating in our meetings. I wish all of you good luck in presenting your research and thoughts, the satisfaction associated with it and many fruits of discussion and mutual scientific exchange.

Rev. Grzegorz Szamocki
President of the Organizing Committee

PROGRAM

PIĄTEK /FRIDAY

11:00 Słowa powitania /Welcome speech:

GRZEGORZ SZAMOCKI, Przewodniczący Komitetu Organizacyjnego /The President of the Organizing Committee

ARKADIUSZ JANICKI, Dziekan Wydziału Historycznego Uniwersytetu Gdańskiego /Dean of the Faculty of History of the University of Gdansk

Sesja /Session 1

MODERATOR /CHAIRPERSON: WOJCIECH WASIAK, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

11:10 „Służyć Egipcjanom” – „służyć Bogu” (por. Wj 14,12; 35,19): lud Boży smakuje wolności

- Cezary Korzec, Uniwersytet Szczeciński, Polska

11:30 „Wyzwoleni Izraelici niewolnikami Boga”

- Grzegorz Szamocki, Uniwersytet Gdański, Polska

11:50 „Ograniczenie wolności człowieka przez jego zniewolenie w świetle wybranych tekstów literatury rabinicznej”

- Roman Marcinkowski, Uniwersytet Warszawski, Polska

12:10 Dyskusja /Discussion

12:25 Przerwa /Break

Sesja /Session 2

MODERATOR /CHAIRPERSON: MATEJA PEVEC ROZMAN, University of Ljubljana

13:00 „Freedom in the Bhagavad Gita through the yogas of jñāna, bhakti and karma. Living waters for the Hindu-Christian dialogue”

- Javier Riutort Heredia, National University of Distance Education, Madrid, Spain

13:20 „Religious Freedom in the Speeches of Paul in Acts”

- Wojciech Wasiak, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poland

13:40 Dyskusja /Discussion

13:50 Przerwa /Break

Sesja /Session 3

MODERATOR /CHAIRPERSON: **PRZEMYSŁAW WISZNIEWIECKI, Uniwersytet Gdański**

- 14:00 „The Question of Human Freedom: to be Free from What and to What? Some philosophical considerations”
- **Mateja Pevec Rozman, University of Ljubljana, Slovenia**
- 14:20 „Cosmological freedom and the sons of knowledge”
- **Mikolaj Martinjak, University of Zagreb, Croatia**
- 14:40 „Can scientist do whatever they want? On the constraints on academic freedom in modern life sciences beyond research ethics”
- **Krzysztof Basiński, Medical University of Gdańsk, Poland**
- 15:00 Dyskusja /Discussion
- 15:15 Przerwa /Break

Sesja /Session 4

MODERATOR /CHAIRPERSON: **CEZARY KORZEC, Uniwersytet Szczeciński**

- 15:35 „Koncepcja wolności św. Tomasza z Akwinu w perspektywie współczesnej neuronauki”
- **Michał Kłosowski, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Polska**
- 15:55 „Priorytetowość osoby w społeczeństwie w nauczaniu Josepha Ratzingera/Benedykta XVI”
- **Janusz Szulist, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Polska**
- 16:15 „Wolność jako zdolność do realizacji „egzystencjalnych możliwości” w filozofii Jos Ortegi y Gasseta”
- **Adam Jeszka, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Polska**
- 16:35 Dyskusja /Discussion
- 16:50 Przerwa /Break

Sesja /Session 5

MODERATOR /CHAIRPERSON: **KRZYSZTOF BASIŃSKI, Gdański Uniwersytet Medyczny**

- 17:10 *Keynote Lecture*
„Freedom, Truth and Morality in Politics and International Relations”
- **Andrzej Kurnicki, Hult International Business School, USA**
- 17:40 Dyskusja /Discussion
- 18:00 Przerwa /Break

- 18:10 „From Distraction to Presence and Freedom from the Perspective of Contemplative Practice”
- Erika Prijatelj, Hellenic College, Boston College, USA
- 18:30 „Nicholas Berdyaev Metaphysics and Ethics of Freedom”
- Tone Svetelj, Hellenic College, Boston College, USA
- 18:50 „Oppression and liberty in Simone Weil’s philosophy of labor”
- María del Sol Romano, Ibero-American University Puebla, Mexico
- 19:10 Dyskusja /Discussion
- 19:25 Przerwa /Break

SOBOTA /SATURDAY

Sesja /Session 6

MODERATOR /CHAIRPERSON: **IVAN PLATOVNJAK, University of Ljubljana**

- 09:00 „The question of freedom in the philosophy of Julian Marías”
- Ignacio Sánchez-Portillo, Francisco de Vitoria University, Madrid, Spain
- 09:20 „Love overcomes fear and brings freedom: The Courage of the Female Characters in the Parable of the Birth of Moses (Exodus 1:8-2:10)”
- Irena Avsenik Nabergoj, University of Ljubljana, Slovenia
- 09:40 „Pilgrimage as a Form of Liberation from the Shackles of the Past”
- Eva Novak Svetič, University of Ljubljana, Slovenia
- 10:00 Dyskusja /Discussion
- 10:15 Przerwa /Break

Sesja /Session 7

MODERATOR /CHAIRPERSON: **GRZEGORZ SZAMOCKI, Uniwersytet Gdański**

- 10:35 „Wolność teologa w Kościele. Historia i terażniejszość”
- Jan Perszon, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Polska
- 10:55 „Paweł Apostoł: wolny w Chrystusie niewolnik Chrystusa”
- Wojciech Gajewski, Uniwersytet Gdański, Polska
- 11:15 „Wolność w szkole. Na przykładzie działalności szkoły katolickiej”
- Dariusz Kruca, Zespół Szkół Katolickich im. św. Jana Pawła II w Gdyni, Polska
- 11:35 Dyskusja /Discussion
- 11:50 Przerwa /Break

Sesja /Session 8

MODERATOR /CHAIRPERSON: **ANDRZEJ BASIŃSKI, Gdański Uniwersytet Medyczny**

- 12:30 „Asceticism makes it possible to live freedom”
- **Ivan Platovnjak, University of Ljubljana, Slovenia**
- 12:50 „Spiritual values as a new corporate paradigm”
- **Predrag Dedeic, University Union-Nikola Tesla, Serbia**
- 13:10 „Freedom of religion and freedom of expression in the age of hate speech”
- **Tadej Strehovec, University of Ljubljana, Slovenia**
- 13:30 Dyskusja /Discussion
- 13:45 Przerwa /Break

Sesja /Session 9

MODERATOR /CHAIRPERSON: **JAN PERSZON, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu**

- 14:15 „Wolność w medycynie i badaniach medycznych”
- **Andrzej Basiński, Gdański Uniwersytet Medyczny, Polska**
- 14:35 „Wolność i obowiązki pacjenta w sferze terapii i profilaktyki zdrowotnej. Granice interwencji władzy państwowej”
- **Jacek Meller, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Polska**
- 14:55 „Wolny wybór pielęgniarki”
- **Piotr Holajn, Gdański Uniwersytet Medyczny, Polska**
- 15:15 Dyskusja /Discussion
- 15:30 Przerwa /Break

Sesja /Session 10

MODERATOR /CHAIRPERSON: **JACEK MELLER, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie**

- 15:50 „Nowe wyjście” w Iz jako przejście z niewoli do wolności”
- **Adam Bliźniuk, Uniwersytet Szczeciński, Polska**
- 16:10 „Silmarillion w świetle Biblii, Biblia w świetle Silmarillionu. Co o wolności mogą nam powiedzieć Eksodus z Amanu i Eksodus z Egiptu”
- **Przemysław Wiszniewiecki, Uniwersytet Gdański, Polska**
- 16:30 „Wolność służby apostoelskiej na podstawie Listów św. Pawła”
- **Andrzej Najda, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Polska**

16:50 Dyskusja /Discussion

17:05 Słowa podsumowujące /Concluding speech: **ANDRZEJ BASIŃSKI, Komitet Organizacyjny /The Organizing Committee**

GOŚĆ SPECJALNY /SPECIAL GUEST

Andrzej Kurnicki – PhD

Business Experience & Public Functions

1992–1994 Legg Mason, USA Investment Executive

1993–1998 Euro American Comp. Ltd, USA President

2001–2005 Visiting Professor; Warsaw University

2004–2006 University of Wales; Lecture

2001–2017 Lazarski University; Adjunct Professor/Coventry Uni.

2015–2016 Executive Adviser to the President – the National Fund for Environmental Protection and Water Management

2016–2017 – Advisor (international dep.) to the President the Bank Guarantee Fund

2014–2016 Lazarski University; Adjunct Professor & Head of Banking & Finance Dept.

2016–2017 Lazarski University, Adjunct Professor & Head of the Capital Market Dept.

2017–2022 Ambassador of the Republic of Poland in Canada

2022–Present – Adjunct Professor and the Director - The Center for International Relations and Diplomacy; Lazarski University

2023–Present – Visiting Professor; Hult International Business School, San Francisco, USA

Research Expertise and Interest

Transatlantic relations, NATO, USA, CA, EU, Central and East Europe, Russia, Ukraine, grand strategy, public and defense diplomacy, international economics, international finance, international monetary economics, history of diplomacy.

ABSTRAKTY

/

ABSTRACTS

Irena Avsenik Nabergoj, University of Ljubljana

Love Overcomes Fear and Brings Freedom: The Courage of the Female Characters in the Parable of the Birth of Moses (Exodus 1:8-2:10)

My paper is based on the analysis of literary texts depicting the free behaviour of Moses' mother and his sister, the two Hebrew midwives and Pharaoh's daughter in the biblical narrative and, on the other hand, of Medea in Euripides' tragedy of the same name, as a protest against the abuse of power. The result of the analysis is that Pharaoh's daughter, as well as all the other female characters in the biblical narrative of Moses' birth (Exodus 1:8-2:10), act in contradiction to Pharaoh's order to kill the Hebrew boys after birth. Compassionate love leads them to freely choose to save the child from death. The courage of the Hebrew women is based on their belief that God's providence guides human history, usually in contradiction to human plans in service of human ambition and power. Particularly outstanding is the figure of Pharaoh's daughter who, against her father's orders, decides to adopt a Hebrew boy out of a deep maternal and merciful love.

In contrast to the biblical narrative, the ancient Greek Medea, who appears as a goddess and as a human being, responds to her husband Jason's infidelity by the most extreme means, the murder of their common children. In doing so, she invokes the justice of the gods in acts that are generally perceived as horrific and contradict all notions of divine justice.

Andrzej Basiński, Gdański Uniwersytet Medyczny

Wolność w medycynie i badaniach medycznych

Niezbywalnym przywilejem uczonego jest wolność w wyborze tematyki badań naukowych. Ciekawość uczonego to główny motyw do stawiania nowych hipotez badawczych. W swoim wystąpieniu chcę przedstawić granice wolności, jej ograniczenia, a także akty prawne, które ten problem regulują.

Krzysztof Basiński, Medical University of Gdańsk

Can scientist do whatever they want? On the constraints on academic freedom in modern life sciences beyond research ethics

In popular discourse, scientists are often seen as ‘free spirits’, dedicating their time to study things that are interesting, freely picking the topics according to their interest. The notion of a scientist pursuing the underlying truth by freely exploring the empirical world is grounded in the tradition of the Enlightenment. However, the modern scientific practice imposes many restrictions on the ideal of academic freedom. Besides obvious ethical considerations, these restrictions can be practical (i.e., budgetary constraints, access to equipment or mentoring) or driven by societal or political motivations (policies of granting agencies, trends in scientific publishing, university policies influencing researcher careers). Finally, ideological issues also play a role in steering researchers in certain directions while avoiding others. During this talk, I will give a broad overview of the possible constraints on academic freedom in the domain of life sciences. I will also discuss several effects that this issue has on science and scientists.

Adam Bliźniuk, Uniwersytet Szczeciński

„Nowe wyjście” w Iz, jako przejście z niewoli do wolności

W wielu prywatnych rozmowach, a także w wystąpieniach publicznych można usłyszeć nostalgię nad minionym czasem, którą w skrócie opisują słowa: „kiedyś to było”. Słowa te dotyczą zarówno edukacji, polityki jak i religii. Nie jest to zjawisko nowe, zarezerwowane tylko dla naszych czasów. W epoce biblijnej takim wspomnianym momentem było wyjście z Egiptu oraz obecne wtedy znaki i cuda. Różni prorocy, jak np. Izajasz zapowiadają jednak, że Pan Bóg dokona nowych dzieł, „nowego wyjścia”, tak że nie będzie trzeba wspominać czasów minionych, bo Bóg znowu będzie działał pośród swojego ludu.

Celem tej pracy jest przedstawienie właśnie motywu „nowego wyjścia”, występującego w księgach prorockich oraz współczesnego stanu wiedzy na jego temat. Jako metody badawcze będą użyte analiza tekstu biblijnego, a także analiza syntezująco-porównawcza literatury przedmiotu. Zostaną także ukazane różne, duchowe interpretacje „nowego wyjścia”.

Badania zmierzają do przedstawienia aktualności „nowego wyjścia”, jako rzeczy już dokonanej oraz tej na którą jeszcze czekamy.

Predrag Dedeic, University Union-Nikola Tesla

Spiritual values as a new corporate paradigm

Corporations have taken over the dominant influence in society from the state and the church. On the way to making a profit, they justify the use of all means. Laws and codes of corporate governance and ethics fail to ensure their social responsibility. The risks are growing. The so-called stakeholder capitalism, which replaced shareholders capitalism, only highlighted the interests of numerous subjects, failing to adequately protect them. Multiple crises, financial scandals, environmental accidents, modern slavery, flagrant violation of human rights, terrorism and wars clearly testify to the weakness of the existing global system. The reason for the ineffectiveness of existing codifications of legal and ethical norms is the lack of a key component – freedom based on spiritual values. A new corporate paradigm is needed. Fortunately, the key to the solution is still in the hands of people. The time of artificial intelligence, which has already entered decision-making processes, is a serious warning. Thinking about the solution and corporations based on spiritual values is the subject of this paper.

Wojciech Gajewski, Uniwersytet Gdański

Paweł Apostoł: wolny w Chrystusie niewolnik Chrystusa

W wystąpieniu omówione zostanie napięcie na poziomie semantycznym i teologicznym w związku z zastosowaną przez Apostoła Pawła, w odniesieniu do siebie i ogółu chrześcijan, terminologią należącą do obszaru antycznych stosunków społecznych. Niewolnik i sługa (*doulos, diakonos, hyperetes, oiketes*) stanowił przeciwległy biegun człowieka wolnego (*eleutheros*). Wolności, ofiarowanej w Chrystusie (1 Kor 9:19), Paweł nie przeciwstawia jednak w swoich listach niewoli w Chrystusie. Przeciwstawne terminy służyły jako formuły opisujące z jednej strony stan niewoli grzechu, z drugiej wyjścia z niej do nowej rzeczywistości, wolności w Chrystusie, która wyraża się teologii Pawła w powołaniu do bycia sługą. Formuła „*doulos Christou*” często występuje w oficjalnej tytulaturze Apostoła (Rz 1:1, Gal 1:10 i Flp 1:1). Zjawisko to jest dziedzictwem judaistycznych tradycji, w której wyrósł Paweł. Starotestamentowym wyrażeniem *ebed JHWH* (sługa/niewolnik PANA), posługiwano się w odniesieniu do proroków, przywódców Ludu i całego Izrael. W przypadku Pawła bycie niewolnikiem Chrystusa stawiało go w pozycji niezależności od innych, czyli *de facto* wolności.

Piotr Holajn, Gdański Uniwersytet Medyczny

Wolny wybór pielęgniarki

Trudność definiowania wolności wynika z wielu znaczeń przypisywanych jej na przestrzeni wieków. Dookreślaniem zajmują się liczne dziedziny nauki i wymagane staje się redefiniowanie pojęcia na potrzeby dyskusji. Nawet najprostszy podział na wolność moralną, psychologiczną czy metafizyczną przysparza metodologicznych problemów. Obszar wolności, w jakim porusza się pielęgniarka, ograniczony jest przez etyczne podstawy profesji. Jednak w literaturze najłatwiej spotkać badania skupiające się na stresie wynikającym z konieczności podejmowania istotnych dla pacjentów decyzji, na fizycznych zagrożeniach pojawiających się podczas opieki. Natrafić można na stwierdzenia, że środowisko rzadko staje wobec poważnych dylematów, ponieważ nie korzysta z prawa sprzeciwu sumienia. Realizacja wolności zawodowej codziennie wymaga dokonywania wyborów, a świadomość, że wybór ten może być ostateczny, wcale podejmowania go nie ułatwia. Doświadczenia takie pozwalają stwierdzić, że pielęgniarce przysługuje prawo do wypowiedzania się na temat wolności z innej, szerszej, perspektywy. W literaturze wykazano, że rozwinięta duchowość, poczucie misji, a w nim głęboko zakorzeniony altruizm pozwala wybierać dobrze.

Adam Jeszka, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Wolność jako zdolność do realizacji „egzystencjalnych możliwości” w filozofii José Ortegi y Gasseta.

José Ortega i Gasset w swoim filozoficznym projekcie przewyższenia idealizmu, realizmu i tradycyjnej ontologii, opierającej się na statycznej koncepcji „bycia” proponuje koncepcję wolności dynamicznej. Hiszpański filozof zastąpił ontologiczny statyzm pojęciem „bycia”, rozumianym jako dynamiczny związek między „ja” i jego egzystencjalnymi okolicznościami („yo soy yo y mis circunstancias”). Tylko w ten sposób wolność jednostki może być ocalona, czyli uniezależniona od zewnętrznych determinizmów. Rzeczywista wolność, nie abstrakcyjna czy hipotetyczna, oznacza pozbawienie jednostki podstawy- istoty, esencji, co czyni z niej istotę plastyczną, obdarzoną zdolnością kreaowania swojej rzeczywistości i projektowania siebie. Jednostka kształtuje siebie jednak nie w jakikolwiek sposób, ale wewnątrz horyzontu okoliczności. Dla Ortegi życie jest ograniczoną możliwością, dramatem rozgrywającym się pomiędzy tym, kim chcemy być, a tym, kim musimy być.

Michał Kłosowski, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Koncepcja wolności św. Tomasza z Akwinu w perspektywie współczesnej neuronauki.

Wolność określić można jako wybór jednego działania spośród wielu różnych albo możliwość wyboru środków prowadzących do celu. Czy wolność człowieka oznacza, że może on robić co mu się podoba? Św. Paweł (Ga 5, 19-21) wymienia katalog grzechów, które człowiek popełnia korzystając w taki sposób z wolności. Wolność związana jest więc z wyborem, który wzmacnia albo osłabia człowieka i przynosi konkretny skutek. Współczesna neuronauka wskazałaby no to, że wybór przyczynia się do zapisania informacji w mózgu i utworzeniu konkretnych połączeń neuronów, które następnie określają człowieka. Czy w świetle współczesnej neuronauki można powiedzieć, że wolność człowieka jest determinowana? W swoim wystąpieniu będę bronił wolności w ujęciu św. Tomasza z Akwinu i będę chciał ukazać człowieka jako jedność duchowocieleśną. Obok sfery cielesnej, w której znajduje się mózg, a w nim połączenia neuronowe, znajduje się również sfera ducha, w której zapisane są naturalne władze: poznawcze (umysł – intelekt i rozum, które prowadzą do prawdy) oraz pożądawcze (wola, która prowadzi do dobra). Dzięki temu będę mógł ukazać wolność, która jest kształtowana w kierunku wspólnego działania rozumu i woli. W takim kształtowaniu niewątpliwie pomogą dwie cnoty: umiarkowanie i męstwo.

Cezary Korzec, Uniwersytet Szczeciński

„Służyć Egipcjanom” – „służyć Bogu” (por. Wj 14,12; 35,19): lud Boży smakuje wolności

„Służyć Egipcjanom” – „służyć Bogu”: w Księdze Wyjścia te dwie kwestie zostają sobie radykalnie przeciwstawione. Ich nieprzewyciężalne przeciwieństwo wpływa na rozumienie wielu wydarzeń i aspektów życia w Izraelu tak jak je przedstawia Księga Wyjścia. Doświadczenie wyzwolenia jako aktu Boga (JHWH) pozwala na rozróżnienie obu kwestii i przyjęcie nowego sposobu życia.

Dariusz Kruca, Zespół Szkół Katolickich im. św. Jana Pawła II w Gdyni

Wolność w szkole. Na przykładzie działalności szkoły katolickiej

Edukacja to nie tylko proces zdobywania wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, ale to przede wszystkim wychowanie i formacja, czyli wyprowadzenie człowieka ze stanu natury do stanu kultury. Współcześnie istnieje wiele kryteriów podziału edukacji. Według jednego z nich, dzielimy ją na formalną, pozaformalną i nieformalną. Ta pierwsza, w odniesieniu do dzieci i młodzieży, odbywa się w szkole.

Wśród zadań stawianych placówkom edukacyjnym XXI wieku jest m.in. wyjaśnianie i wdrażanie wartości oraz postaw. Wolność to pojęcie często przywoływane w szkole. Uczniom będzie głównie kojarzyła się z możliwością samostanowienia oraz dokonywania wyborów bez zewnętrznych nakazów i zakazów. Czy aby na pewno nie jest ona ograniczona? A jeśli tak, to dlaczego i przez kogo? A co z wolnością nauczyciela w szkole? Czy może on mówić uczniom o własnych przekonaniach? Czy może je promować?

Rolą szkoły, więc i nauczycieli, jest poszukiwanie systemów oddziaływań i metod wychowawczych, wdrażanie młodych ludzi do praktykowania wartości, wskazywanie sposobów korzystania z wolności w ścisłym powiązaniu z odpowiedzialnością oraz prawami innych osób (osobowa wolność autonomiczna).

Niezmiernie ważne jest, aby szkoła, a szkoła katolicka w szczególności, uczyła i wychowywała osoby, które będą odpowiedzialnymi członkami swoich społeczności, a równocześnie potrafiła opierać się współczesnym trendom kulturowym, nie tylko opierać się i funkcjonować we współczesnym świecie, ale go zmieniać.

Andrzej Kurnicki, Hult International Business School

Freedom, Truth and Morality in Politics and International Relations

The Global Freedom Index fell in 2022 for the seventeenth year in a row as thirty-five countries experienced a decline in their political rights and civil liberties, according to a new report released today by Freedom House (FH). One of the biggest factors causing the decline of democracy over the past 17 years has been the trend of attacks on free speech. According to FH in 2022, media freedom came under pressure in at least 157 countries and territories. In addition to the news media, the freedom of individuals to express their opinions is also at risk.

The United States is a federal republic whose citizens enjoy a dynamic political system, a strong tradition of the rule of law, robust freedom of speech and religious belief, and a wide range of other civil liberties. The First Amendment to the U.S. Constitution prevents the government from enacting laws that: govern the establishment of religion; prohibit the free exercise of religion; restriction of freedom of speech, freedom of the press, freedom of assembly, or the right to petition the government for redress for wrongs. It was adopted on December 15, 1791, as one of the ten amendments that made up the Bill of Rights.

However, in recent years, democratic states and institutions have eroded, which has been reflected in increasing political polarisation and extremism and the desire to centralise power through large political actors and the interests of dominant states and lobby groups. Such an example of the violation of the right to freedom of thought, speech and respect for democratically elected representative and legally appointed judges has been observed very often in the EU. Unelected and unaccountable bureaucratic apparatus of the European Union, its institutions and authorities under the pressure of lobbies of other historically authoritarian countries, seek to impose their concept of centralised statehood in the political, ideological and ethical dimensions. This process will lead to suppression

of freedom of thought, speech and the right to form and manifest independent judgment publicly.

The academic sphere has long been characterized by an elevated level of intellectual freedom. While it remains solid by global standards, this freedom has come under pressure from both sides of a political dispute limited to two political parties and the two main currents of American domestic and external policy. University faculty have reported incidents of professional repercussions or harassment – including on social media – related to curriculum content, textbooks, or statements with which some students strongly disagreed. Therefore, some professors have engaged in self-censorship under ideological pressure from students, other lecturers, or even university authorities.

Recent events at American universities show that the free movement of speech and the formulation of one's own judgments, regardless of the media formulated opinions, has been subjected to a sharp confrontation from the university authorities and pressure groups associated with the environment of big capital, donors and well-known law firms or funds.

The XXI century crisis of freedom is at the root of the crisis of truth. In the conceptually contemporary world, John Paul II's voice clearly showed the inseparable link between freedom and truth. Over the course of his lengthy career, he has eloquently and forcefully proclaimed the principles that must underpin any free society, including the American experiment in so-called ordered freedom. JP II's philosophy of freedom is contrary to the concept of freedom from values, so widespread in contemporary culture, especially in the USA. Many people today would say that freedom and truth are separate because everyone has the right to affirm the truth and stand by it, to ignore the truth, and even to deny and act against it. If freedom were bound by truth, they ask, how could it be freedom? In his reflections on freedom and law in *Veritatis Splendor*, the Pope offers his answer to such questions.

Roman Marcinkowski, Uniwersytet Warszawski

Ograniczenie wolności człowieka przez jego zniewolenie w świetle wybranych tekstów literatury rabinicznej

Judaizm zarówno w czasach biblijnych jak też późniejszych tolerował niewolnictwo rozumiane jako wymuszoną służbę na rzecz konkretnego człowieka, państwa czy świątyni ograniczającą wolność i sprawiającą, że osoba zniewolona stawała się czyjąś własnością. Niewolnictwo w Izraelu nie nabrało takich rozmiarów jak w starożytności klasycznej, niemniej jednak stanowiło rzeczywistość społeczną, która odbiła swe piętno zarówno w Biblii hebrajskiej, jak też w późniejszych komentarzach rabinicznych. Święte teksty judaizmu z Biblią hebrajską włącznie odróżniają sługę hebrajskiego (*ewed iwri*) od nieżydowskiego niewolnika (*ewed kenaani* – dosł. ‘sługa, niewolnik kananejski). Wystąpienie skupia się na najważniejszych aspektach pozycji społeczno-religijnej zarówno niewolnika kananejskiego jak i hebrajskiego pośród Izraela w świetle wybranych tekstów literatury rabinicznej.

Mikolaj Martinjak, University of Zagreb

Cosmological freedom and the sons of knowledge

Freedom in Gnosticism represents a spiritual quest for liberation from the material world through gnosis (hidden knowledge) and a return to the divine realm. This path challenges the influence of the Demiurge, an inferior creator deity, within a dualistic cosmology. It divides the universe into two distinct realms: the material world (darkness, ignorance, and suffering) and the spiritual world (light, knowledge, and freedom). Cosmological freedom is about seeking a higher state of existence or consciousness beyond the confines of the physical world. It's the freedom to transcend the inherent flaws and suffering of the material cosmos and attain a more elevated, spiritual state of being. Examples of this freedom(s) can be found in the cosmological narratives of Sethians and Valentinians, as well as some of the apocryphal Gospels. The aim of this paper is to present Sethian and Valentinian cosmological narratives as a base for the gnostic cosmological freedom as well as the foundations of their beliefs. Furthermore, some individuals will be shown as the prototypes of gnostic thought (Mary Magdalene, Valentinus, Sophia Flave...) to come to the answer – can a gnostic be truly free?

Jacek Meller, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

Wolność i obowiązki pacjenta w sferze terapii i profilaktyki zdrowotnej. Granice interwencji władzy państwowej

Życie i zdrowie jako dobra fundamentalne są ważnym przedmiotem troski każdego człowieka. Powinien on cieszyć się w tym pomocą ze strony społeczności, w której żyje. Zadaniem instytucji ochrony zdrowia jest stworzenie takich warunków, w których dostępne będą możliwie bezpieczne i skuteczne metody terapii i prewencji, a jednostka w sposób świadomy będzie mogła wybrać to, co w największym stopniu realizuje jej dobro. Celem wystąpienia jest analiza relacji między społecznością i jednostką w dziedzinie ochrony zdrowia w stanie normalnym i podczas epidemii. Istnienie szczególnych zagrożeń może sugerować, że dopuszczalne są wyjątki od stosowania fundamentalnych reguł życia społecznego: autonomii, pomocniczości i solidarności społecznej. Uznanie jednak podstawowej wartości, jaką jest godność osoby, nakazuje stosowanie przez społeczność tych samych reguł, co w czasie zwykłym.

Andrzej Najda, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

Wolność służby apostołskiej na podstawie Listów św. Pawła

Temat wolności wielokrotnie pojawia się w listach św. Pawła. Apostoł pisze w nich o wyzwalającym dziele odkupieńczym Chrystusa i o korzystaniu z wolności przez chrześcijan. Podobnie jak starotestamentalni prorocy rozumie Paweł swoją służbę jako posłanie, a siebie określa mianem „Apostoła Chrystusa Jezusa“ (Rz 1,1; 1Kor 1,1; 2Kor 1,1; por. Rz 11,13; 1Kor 9,1f; 15,9). Paweł podkreśla, że jest posłanym przez Jezusa Chrystusa mandatariuszem oraz legitymuje przy tym swój urząd apostołski. Jego głównym zadaniem jest głoszenie Ewangelii (1Kor 1,17a). W 1Kor 9,1 postawi retoryczne pytanie: „Czy nie jestem wolny?“. W swoich listach będzie tłumaczył, jak rozumie i przeżywa tę wolność, będąc – jak siebie określa – „sługą Chrystusa Jezusa” (Rz 1,1; por. 1Kor 9,19; 2Kor 4,5; Ga 1,10).

Eva Novak Svetič, University of Ljubljana

Pilgrimage as a Form of Liberation from the Shackles of the Past

The transformative effects of walking the pilgrimage path make it a therapeutic space for processing the traumas of the past. The pilgrim is like a participant on the pilgrimage path, a seeker of change, walking towards the goal until he reaches it. Spiritual seekers go on pilgrimages freely - they follow a call over which they have no direct influence. The moment of decision is an impulsive act, complemented by spontaneity. By deciding to go on a journey, the pilgrim is forced to break from the daily routine, and in so doing, he frees himself. By entering the pilgrimage, the participant renounces or frees himself from other identities and becomes one with the walk. Through the process of walking, the pilgrim wants to free himself from the shackles of the past, from the barriers that prevent him from living life to the full. The consequences of the pilgrimage are reflected above all in a change in the hierarchy of personal values.

Jan Perszon, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Wolność teologa w Kościele. Historia i teraźniejszość

Wystąpienie zawierać będzie krótką prezentację relacji pomiędzy teologami a Urzędem Nauczycielskim Kościoła. O ile w I milenium relacje te nie były precyzyjnie określone, o tyle późnym średniowieczu można mówić o rosnącym wpływie „magisterium teologów” na życie Kościoła i rozstrzygnięcia doktrynalne (oraz dyscyplinarne) papieża. Punktem zwrotnym, który doprowadził do ścisłego podporządkowania teologów (i szkół teologicznych) Magisterium Ecclesiae (przede wszystkim papieżowi) jest druga połowa XIX wieku oraz Vaticanum I. 100 lat później, czyli po zakończeniu Vaticanum II, mamy do czynienia z osłabieniem nadzorczej (kontrolnej) funkcji papieża i służących Stolicy Apostolskiej dykasterii oraz z rosnącą falą kontestacji alokucji papieża i decyzji Kongregacji Nauki Wiary. Współczesny zamęt doktrynalny w Kościele rzymskokatolickim jest po części skutkiem tego rozluźnienia.

Mateja Pevec Rozman, University of Ljubljana

The Question of Human Freedom: to be Free from What and to What? Some philosophical considerations

Modern times are imbued with an emphasis on human freedom and human dignity. The human being as a subject is in focus, in the centre of interest is his quest for self-realization, self-fulfillment and the realization of all his potential. Man is subordinate to everything; he wants to be the centre and the measure of everything. Freedom is one of the most important philosophical ideas; it concerns the essence of man in his relationship to himself, to others, to nature, to God. Freedom therefore has different dimensions, meanings, and forms: social and political, anthropological, metaphysical, and theological.

In this lecture, we define the notion of freedom as an expression of man's essential openness and uncertainty (both in his conduct and in his efforts to regulate and control that conduct and action). First, we show the different meanings of freedom in the Greeks, where freedom was a highly valued virtue, and then, through a brief historical overview of the notion of freedom, we turn to the notion of man as a free being: what does it mean for a human being to be a free being? What is man's freedom? What does it mean to be "free from" and "free for"? The original contribution is in presentation of the anthropological dimension of freedom; man is never without his nature, he does not exist without his nature, but as a person, he is also capable of transcending this nature and making sense of it.

Ivan Platovnjak, University of Ljubljana

Asceticism makes it possible to live freedom

Through baptism, a person becomes a child of God in Jesus Christ. Through asceticism, this is freely and willingly accepted again and again, and the old man dies with Christ (1 Cor 15:31; 2 Cor 4:10- 12). In this perspective, the Christian life is an ongoing asceticism through which the Passover, i.e. the passage from death to life, the baptismal rebirth, is realized, after which man becomes a free child of God. Christian asceticism is not only the fruit of one's own strength and efforts, but above all a response to the free love of God. To live ascetically is to receive the gift of the Holy Spirit, who leads man from slavery to the 'flesh' to the freedom of children of God, so that he may freely fulfil and participate in what God is doing in him. Asceticism is never an aim, but a tool given by God's grace, and the use of this tool helps to respond to the incentives and the action of God's grace.

Erika Prijatelj, Hellenic College; University of Ljubljana

From Distraction to Presence and Freedom from the Perspective of Contemplative Practice

In our digital age, it is easy to be distracted, and a lack of proper motivation for freedom and loving communion with God is common. From the perspective of contemplative practice, it doesn't really matter what the content of the distractions is. It can be a monologue about work, finances, people, dreams, struggles with pain, fear, insecurity, etc. It may appear as a light chatter or a fight with real afflictions. The most important is how we meet distractions and move deeper.

In this presentation, we will explore three doorways of the present moment guarded by distractions before we enter the land of freedom. These doorways are:

1. Identification with our thoughts and feelings.
2. A shift from being a victim of what is happening to being a vigilant witness to what is happening.
3. A realization that these thoughts and feelings are not real in the way we took them to be and that they have no substance.

Javier Riutort Heredia, National University of Distance Education

*Freedom in the Bhagavad Gita through the yogas of jñana, bhakti and karma.
Living waters for the Hindu-Christian dialogue*

The *Bhagavad Gita* is one of South Asia's most important sacred texts. *The Song of the Lord* has even been called the Gospel of Hinduism due to its significant influence on the different traditions of India, especially Vedanta. The Song mainly tells the dialogue between Arjuna and Krishna; how He advises and urges him to accept his *dharma*, revealing to him his divine nature, the ontological reality, and how to reach liberation through different yogas in order to sublimate his actions and free himself not only from *karma* and the cycle of reincarnations but of suffering and desolation in this life. Among these yogas, three stand out: *jnana-yoga*, *bhakti-yoga*, and *karma-yoga*, the yogas of knowledge, devotion, and action, respectively; yogic methods that allow one to live from inner freedom, the fruit of the connection with the divine through own nature.

This paper will focus on the contribution of Sebastian Painadath SJ to the Hindu-Christian dialogue and how he interprets the mystical dimension of the *Gita* to enrich the faith of the Christian.

María del Sol Romano, Ibero-American University Puebla

Oppression and liberty in Simone Weil's philosophy of labor

In Simone Weil's philosophy, it is essential to reflect on the conditions that enable liberty at labor. For the author, liberty does not consist in a relationship between desire and its satisfaction, but in a relationship between thought and action. Systems of social oppression, such as the rationalization of labor and mechanization, make labor alienated and servile since they provoke a bottomless abyss between thought and action. A genuine labor, on the contrary, does not enslave workers, but favors the recognition of their dignity and guarantees their liberty.

Ignacio Sánchez-Portillo, Universidad Francisco de Vitoria

The question of freedom in the philosophy of Julian Marías

We will discuss the concept of freedom in the philosophy of Julián Marías (1914-2005). Marías, a Spanish philosopher and follower of José Ortega y Gasset (1883-1955), focused his career on comprehending human life and personhood through the philosophy of *vital reason*. He takes a radical approach to freedom, attending its function and significance from the *radical reality*, which is human life itself.

A person cannot exist in isolation; thus, it is imperative for them to cohabit with others. The immemorial tradition that each person receives at birth must be brought to its fullness. To achieve this, two essential elements are required, as per Julián Marías, namely *freedom* and *truth*. These two factors are vital for humankind and their endeavours since they are the prerequisites of everything else. All actions by humans necessitate the exercise of freedom in various areas, including political freedom, social freedom, and, above all, personal freedom.

The requirement for both Truth and Freedom is driven by the Gospel's exhortation that Don Julian so often reminded us of: *Veritas liberabit vos* (John 18:38). This illustrates the need for an ongoing and daily effort, without any guarantee of success. Freedom is a task, a duty for everyone.

Tadej Strehovec, University of Ljubljana

Freedom of religion and freedom of expression in the age of hate speech

Throughout human history, there has been a tendency to restrict freedom of expression and multicultural dialogue. Since the second half of the 20th century, such tendencies can be seen in the integration of the concept of "hate speech" into international and national laws. Despite the extraordinary importance of freedom of expression for democratic processes in Europe and the world, some countries have recently amended their criminal laws to restrict and sanction so-called "hate speech". Because of the vagueness of "hate speech", countries with such laws could threaten human dignity and limit freedom of thought. The Church's social doctrine specifically defends human dignity and personal freedom, which includes freedom of expression. In the age of so-called liberal democracies, many Christians face restrictions and pressure to limit their public expression, especially on the sanctity of human life, abortion, euthanasia, and views on marriage, family and religious freedom.

Tone Svetelj, Hellenic College; Boston College

Nicholas Berdyaev Metaphysics and Ethics of Freedom

In his extensive philosophical and theological reflections, Nicholas Berdyaev develops a metaphysics of freedom that leads to an ethics based on freedom, an ethics of creativity. True freedom consists not in rebellion which leads to slavery, not in fulfilling the law, but in creating new realities and values. Despite the similarity with Kant's moral philosophy, Berdyaev introduces a new ideal: a free relation of creator to creator. Man is free to co-operate with God, to create the good, and to produce new values. This ideal exists now in creative time and is the goal of history.

Grzegorz Szamocki, Uniwersytet Gdański

Wyzwoleni Izraelici niewolnikami Boga

Fundamentem religijnej tradycji biblijnego Izraela jest przekaz o Bożym akcie wyzwolenia Izraelitów z Egiptu. Wolność, którą Izrael otrzymał, była łaskawym darem Boga JHWH. W jednym z prawnych tekstów Starego Testamentu czytamy jednak orzeczenie tego samego Boga, że Izraelici, których wyprowadził z ziemi egipskiej, są Jego niewolnikami (Kpł 25,42.55). Czyżby chodziło o przejście Izraela z jednej niewoli do drugiej? Czy Bóg JHWH wyzwolił swój lud, aby go potem znowu zniewolić? Na czym miałyby polegać Boże zniewolenie wyzwolonego Izraela? Analizy tekstów Starego Testamentu, wzmiankujących o Izraelitach jako niewolnikach Boga, rozjaśniają wskazany problem. Ich wyniki pozwalają nakreślić koncepcję i wskazać na podstawy owego „zniewolenia” Izraela przez Boga. Izraelici stali się niewolnikami Boga na mocy ich wyzwolenia z ręki faraona, a ze swoim nowym „panem” są związani więzami przymierza. W tej osobliwej relacji zobowiązania ma Bóg jako „pan” oraz Izraelici jako Jego niewolnicy.

Janusz Szulist, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Priorytetowość osoby w społeczeństwie w nauczaniu Josepha Ratzingera/Benedykta XVI

Człowiek jako osoba jest obdarowany – zgodnie z Bożym zamysłem – rozumnością i wolnością. Spełnienie postulatów wynikających z tychże własności natury ludzkiej jest urzeczywistnianiem na coraz większą skalę dobra wspólnego. Joseph Ratzinger/Benedykt jawi się jako wielki obrońca personalizmu w strukturach społecznych, w których człowiek kształtuje na ziemi sprawiedliwe struktury, posiadające doskonałe spełnienie w miłości Bożej. Zabiegać zatem o priorytetowość osobowy w społeczeństwie oznacza humanizowanie świata, co jest skutecznym rozwiązywaniem współczesnych kwestii społecznych.

Wojciech Wasiak, Adam Mickiewicz University in Poznań

Religious Freedom in the Speeches of Paul in Acts

Saint Paul come across many cultures and states during his missionary journeys. The figure of Paul, as he is depicted in Acts, respected the addressees when he tried to convince them that Christianity is the true religion. In his speeches there is always a tension between the call to worship one God and free will of people who can reject the Good News and venerate their own gods. Of particular importance for the subject of our study will be the speeches in Antioch of Pisidia (the longest speech of Paul in Acts) to the Jews – Acts 13,16-41, the speech in Lystra to pagans – Acts 14,15-17, the speech in Athens to Greeks – Acts 17,22-31. In these passages Paul reveals his convictions and strategy. He appreciates the positive sides of previous believes but stresses also the necessity of the true cult.

Przemysław Wiszniewiecki, Uniwersytet Gdański

Silmarillion w świetle Biblii, Biblia w świetle Silmarillionu. Co o wolności mogą nam powiedzieć Eksodus z Amanu i Eksodus z Egiptu.

Gdybyśmy przeprowadzili wśród przypadkowo napotkanych na ulicy przechodniów ankietę z pytaniem o opowieść biblijną kojarzącą się im najbardziej z wolnością, większość odpowiedzi wskazywałaby zapewne na historię Wyjścia Izraelitów z Egiptu, historię rezonującą nie tylko w wyobraźni ludzkiej, ale również we wszelkich nurtach kultury. Jednym z takich rezonansów jest opis Wyjścia Noldorów z Amanu, zawarty w Silmarillionie J. R. R. Tolkiena, opis nie będący jednak prostą kalką, lecz swoistym obrazem w krzywym zwierciadle. Spróbujemy wspólnie spojrzeć na te dwie narracje – biblijną i tolkienowską – porównać je i odczytać jedną w świetle drugiej. A wszystko po to, by scharakteryzować ten niezwykły przykład recepcji tradycji Pisma, jakim jest historia Eksodusu z Nieśmiertelnych Krain elfów pod przywództwem Fëanora, ukazać jego głęboko judeochrześcijańskie przesłanie o wolności (a tym samym podkreślić ideowe fundamenty pisarstwa i życia Profesora) oraz by przez to kontrastowe zestawienie jeszcze dokładniej odczytać „wolnościowy” przekaz samej biblijnej narracji Wyjścia.

